

SPYRST SO LIVST

RIGMOR DAM

Tríarnamamma, kona, lærari, journalistur og redaktørur á lívsstílsblaðnum *Rákið* svarar spurningum til brævkassan

SPYRST SO LIVST

Redaktiónin loyvir sær at velja og vraka millum innsendu spurningarnar

Grannin koyrir við kenning

Hey Rigmor

Eg havi ein granna, sum dagliga koyrir við kenning. Tað eru nógv børn í gøtuni. Vit grannar plaga at hugna okkum saman við eini øl (í part) tey góðu summarkvøldini. Men nú er spurningurin: Skal eg melda grannan ella ikki? Higartil havi eg líkasum bíðað og vónað, at onkur annar fór at ringja til politíið. Hetta hugsar helst tey flestu í grannalagnum.

Heilsan grannin

Góði granni

Tá vit eru vitni til brotsverk, koma vit lættliga í tvístøðu. Skulu vit blanda okkum ella ikki. Og ofta lata vit eyguni aftur, um onnur fólk ikki beinleiðis eru í vanda.

Men rúsdrekkakoyring er lívshættisligt, og tí skalt tú sjálvandi melda handan grannan sum skjótast. Ger tað onkran dagin, tá tú veitst, at løgreglan fær tikið hann, meðan hann koyrir við kenning.

Eg skilji, at fleiri í grannalagnum eru vitni til ábyrgdarleysa atburðin. Hugsíð tykkum, um eitt lítil ósekur unglingi bráðliga liggur undir hjólinum ein dag, tí grannin koyrir við kenning. Tá verða góðu summarkvøldini í grannalagnum neyvan so hugnalig longur. Tí øll vita, at vanlukkan kundi verið fyrirbygð.

Á politistøðini siga tey, at borgarar hava rætt til at vera dulnevndir, tá teir boða frá rúsdrekkakoyring. So grannin nýtist ongantið at fáa at vita, hvør tað var, sum boðaði frá. Vælsignaðu tit – drálið ikki, men steðgið galskapinum skjótast til ber. So liggur tykkara partur ikki eftir.

v. rigmor

Klassiskt jólafríggj

Hey Rigmor

Í einari jólaveitslu í fjør mussaðist eg við einari kvinnu. Tað var ikki so smart, tí eg eri giftur. Eg havi ongantið fortalt hetta fyri konuni, men havi hugsað um at gera tað. Eg havi einki forhold til kvinnuna, sum eg mussaðist við fyri einum ári síðani. Tað hendi bara í ovfarakæti tað kvøldið. Skal eg siga tað fyri henni, ella skal eg lata vera?

V. mussarin

Góði mussari

Nei, tað er ikki serliga smart at mussast við einari aðrari, tá tú ert giftur. Men ting henda. Ofta í veitslulagi og í óvfarakæti. Og tað mást tú so dragast við. Men halt frúunauttanfyri, tí tað tænar ongum sum helst endamáli, at fortelja henni tað nú, eitt ár aftaná. Tú risikerar bara at særa hana, og kanska fer hon at krevja, at tú ikki fert til jólaveitslu í ár. Men, hvat skuldi tað hjálpt? Tú hevur nú fingið ein kvøkk, og gjørt valla tann sama brølaran aftur.

Misskil meg nú rætt: Eg eggi ikki til ótrúskap. Men í hesum førinum meti eg ikki, at tað tænar nøkrum endamáli, at siga tað við frúuna.

v. rigmor

Asosialur starvsfelagi

Góða Rigmor

Á mínum arbeidsplassi eru nøkur, sum tross devulin skulu samansjóða starvsfólkini á okkara arbeidsplassi. Í tíð og ótíð verða vit biðin um at tekna okkum til veitslur, útferðir, bowlingkvøld og líknandi, og sigur tú neitakk, verður tú fatað sum asosial og ókollegial. Trupulleikin er, at eg havi yvirhøvur onki til felags við tey út yvir arbeiddið, og havi sum so heldur ikki áhuga í at fáa tað. Misskil meg ikki, eg elski mítt arbeidsplass, men eg tími ikki at brúka mína frítíð saman við starvsfeløgnum, bara tí vit av tilvild arbeidda í somu fyrirøku. Eg arbeiddi fint saman við teimum øllum, men harvið steðgar eisini mín hugur at vera sama við teimum.

Hvussu heldur tú, Rigmor, at eg fái sagt hetta uttan at fornerma tey ella ljóða arrogant?

Heilsan »hin avgjörda«

Góða »avgjörda«

Tað er í lagi, at tú ikki tímir at brúka tína frítíð upp á fólk, sum onki siga tær. Men, sum tú sjálv sigur, so rokni eg eisini við, at tú verður fatað sum asosial og kanska eisini arrogant, um tú absolutt ongantið luttekur í nøkrum.

Men, hví so kostbar? Kanst tú ikki strekkja teg til eitt ella tvey tiltøk árliga, til dømis til jólafrókostin og eitt annað tiltak?

Tað er gott, at fólk trívast saman – bæði í og uttan fyri arbeiddið. Men tað merkir ikki, at øll altíð skulu luttaka. Serliga um talan er um nógv tiltøk. Tað má vera upp til fólk sjálvi.

Tíð, og ikki minst frítíð, er dýrabart tilfeingi, sum tey flestu noyðast at raðfesta við harðari hond. Tí mugu vit góðtaka, at fólk ynskja at brúka frítíðina saman við øðrum enn starvsfeløgum, sum tey eru saman við flestu ljósu tímar lívsins.

v. rigmor

Hevur tú brúk fyri einum góðum ráði, so send spurningin til:
Sosialurin
SPYRST SO LIVST
postboks 76
FO-100 Tórshavn
ella teldupost til rigmor@sosialurin.fo

Nu verða øll søgd úr starvi

Máltænastan hevur fingið hendan fyrispurningin: Hvussu ber tað til, at útvarpið og aðrir fjølmiðlar nú í heilum »siga fólk úr starvi«, tá ið tað vanliga eitur: »hann bleiv uppsagdur, stjórin segði alt arbeidsfólkið upp.«?

Hetta er ein gáta, tí tann klossuta formuleringin »siga úr starvi« er bæði óneyðug og óklár. Ein forkláring kann vera, at tað á donskum eitur »sige op« ella »opsige«. Og at líkjast donskum tykist vera deyðssynd millum málstjórar.

Men »siga upp« er eisini føroyskt. J. C. Svabo (1773) hevur á síðu 706: »siä up«, og Jóannes av Skarði hevur í sínari donsku-føroysku (1977) undir uppslagsorðinum 'opsige' »siga ein upp«. Her hevur hann púra rætt: siga upp pluss hvønnfall, og soleiðis málbera fólk seg, sum ikki eru farin av málinum ella skumpað av málinum. Tað eitur »hon segði børnunum eina søgu« (subjekt + verbum + dativobjekt + akkusativobjekt). Men er einki dativobjekt, stýrir 'siga' hvønnfalli: hon segði hann vera sjúkan, teir søgdu hundin

av, hann segði hana upp. Tað eitur eisini at fáa eina uppsøgn og ikki úrsøgn.

Tað hevði verið áhugavert at fingið at vita, hvørji argument eru fyri at brúka tað hátíðarliga og eitt sindur komiska »siga úr starvi«, hvørja ferð onkur fær fótin.

(MT)